

MINISTERSTVO FINANCÍ

Č. j.: MF-3732/2020/36-1

ZPRÁVA

**o výsledcích kontrol provedených u stavebních spořitelén
a penzijních společností v roce 2019**

Duben 2020

Obsah

Shrnutí	3
1 Kontrola a dozor na finančním trhu.....	4
1.1 Právní rámec.....	4
1.2 Informační systémy	5
2 Kontroly u stavebních spořitelen.....	7
2.1 Subjekty kontrol	7
2.2 Výsledky kontrol	7
2.2.1 Poskytování státní podpory v případě účastníků, jejichž smlouvy byly předmětem přechodu práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření.....	8
2.2.2 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, v situacích, kdy stavební spořitelna nemá dostatek informací k posouzení nároku účastníka na státní podporu	9
2.2.3 Poskytování státní podpory v případech smluv uzavřených a evidovaných na totožné rodné číslo – tzv. duplicitní smlouvy.....	10
2.2.4 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří uzavřeli smlouvu o úvěru ze stavebního spoření	11
2.2.5 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří nejsou občany České republiky	12
2.2.6 Shrnutí kontrol ve stavebních spořitelnách	13
3 Kontroly u penzijních společností	16
3.1 Subjekty kontrol	16
3.2 Výsledky kontrol	16
3.2.1 Dodržování zákonných lhůt pro vracení státního příspěvku	17
3.2.2 Dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek.....	18
3.2.3 Plnění podmínek nároku na poskytování státního příspěvku	19
3.2.4 Shrnutí kontrol v penzijních společnostech	22
4 Správní řízení	24
4.1 Správní řízení se stavebními spořitelny	24
4.2 Správní řízení s penzijními společnostmi	24
5 Závěr	26

Shrnutí

Česká republika v rámci své bytové a důchodové politiky vynaložila na podporu stavebního spoření a penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, v roce 2019 celkem 11,2 mld. Kč, a to 3,9 mld. Kč na podporu stavebního spoření a 7,3 mld. Kč na podporu penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření.

Za účelem prověřování, zda je státní podpora v této oblasti poskytována v souladu se zákonnými pravidly, vykonává Ministerstvo financí (dále jen „ministerstvo“) dozor nad dodržováním zákonných podmínek.

Během roku 2019 provedlo ministerstvo v rámci výše uvedeného dozoru kontroly ve všech stavebních spořitelnách a penzijních společnostech působících na finančním trhu v České republice. Celkově bylo zkontrolováno 1.454 smluv s úhrnnou částkou poskytnuté státní podpory a státního příspěvku ve výši 12,4 mil. Kč.

U stavebních spořitelen bylo zkontrolováno celkem 305 smluv o stavebním spoření, na které byla poskytnuta státní podpora ve výši 2,5 mil. Kč. Kontroly byly zaměřeny na případy, kdy by mohlo dojít k neoprávněnému poskytnutí státní podpory (např. v situacích, kdy mají účastníci více smluv o stavebním spoření nebo nejsou občany České republiky) a na případy s ukončenou dobou spoření uzavřením smlouvy o úvěru ze stavebního spoření před uplynutím tzv. vázací doby. Nedostatky byly zjištěny u 50 smluv, tj. v 16,4 % z kontrolovaných případů. Kontrolami nebylo zjištěno takové pochybení stavebních spořitelen, které by vedlo k systematickému porušování jejich zákonných povinností.

U penzijních společností bylo zkontrolováno celkem 1.149 smluv o penzijním připojištění, resp. o doplňkovém penzijním spoření, na které byl poskytnut státní příspěvek ve výši 9,9 mil. Kč. Kontroly byly zaměřeny na dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku v případech, kdy státní příspěvek nebyl použit ve prospěch účastníků, a na plnění podmínek nároku na poskytování státního příspěvku. Nedostatky byly zjištěny u 907 smluv, tj. v 79 % z kontrolovaných případů. Kontrolami nebylo zjištěno takové pochybení penzijních společností, které by vedlo k systematickému porušování jejich zákonných povinností.

1 Kontrola a dozor na finančním trhu

Zpráva o výsledcích kontrol provedených u stavebních spořitelen a penzijních společností v roce 2019 (dále jen „zpráva“) je předkládána ke zveřejnění podle ustanovení § 26 zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o kontrole“). Zpráva obsahuje pouze zobecněné a anonymizované informace s uvedením konkrétní oblasti kontrol a jejich výsledků.

Hodnocení výsledků kontrol uvedené ve zprávě vychází ze skutečností a poznatků z kontrol provedených v roce 2019 u stavebních spořitelen a penzijních společností, přičemž zahrnuje také kontroly zahájené v předchozích letech, které byly ukončeny v roce 2019.

1.1 Právní rámec

V rámci působnosti ministerstva stanovené zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, vykonává ministerstvo, konkrétně Odbor 36 – Finanční trhy III, podle § 15 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o stavebním spoření“), dozor nad dodržováním podmínek pro poskytování státní podpory stavebního spoření stanovených tímto zákonem a podle § 156 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o doplňkovém penzijním spoření“), státní dozor nad dodržováním povinností penzijních společností v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku.

Provozovateli stavebního spoření jsou podle zákona o stavebním spoření stavební spořitelny. Stavební spořitelna je banka, která může vykonávat pouze činnosti, povolené jí Českou národní bankou v rámci udělené bankovní licence, a kterými jsou stavební spoření (tj. účelové spoření spočívající v přijímání vkladů od účastníků stavebního spoření), poskytování úvěrů účastníkům stavebního spoření a poskytování státní podpory těmto účastníkům, a další činnosti podle § 9 zákona o stavebním spoření.

Penzijní připojištění prostřednictvím majetku v transformovaném fondu a doplňkové penzijní spoření prostřednictvím účastnických fondů provozují penzijní společnosti, kterým bylo Českou národní bankou uděleno povolení k činnosti penzijní společnosti podle zákona o doplňkovém penzijním spoření. Penzijní společnosti shromažďují a umísťují příspěvky účastníků penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření, příspěvky placené za účastníka jeho zaměstnavatelem a státní příspěvky a vyplácejí dávky z penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření.

Kontroly byly vykonány podle příslušných ustanovení zákona o kontrole. Kontrolou podle zákona o kontrole se rozumí formalizovaný proces zjišťování kontrolního orgánu, resp. kontrolujících, zda kontrolovaná osoba dodržuje právní povinnosti,

kteřé přísluší kontrolnímu orgánu kontrolovat. Kontrolovanou osobou se v tomto případě rozumí stavební spořitelna nebo penzijní společnost, kontrolním orgánem se rozumí ministerstvo a kontrolujícími pracovníci příslušného odboru ministerstva.

Kontroly jsou prováděny převážně z vlastního podnětu kontrolního orgánu, tj. ministerstva, v návaznosti na plán kontrol. Plán kontrol, včetně jejich zaměření, sestavuje ministerstvo na základě vyhodnocení kontrol provedených v předchozím období, případně na základě vnějších podnětů (např. od jiného organizačního útvaru ministerstva, účastníků stavebního spoření, penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, nebo České národní banky jako orgánu dohledu). Do plánu kontrol jsou zahrnuty všechny stavební spořitelny a penzijní společnosti. Plán se sestavuje na období jednoho kalendářního roku.

V případě potřeby je možné provést kontrolu mimo plán kontrol, zejména na základě zjištění zásadních informací z další činnosti odboru nebo zásadního vnějšího podnětu.

Zákon o stavebním spoření a zákon o doplňkovém penzijním spoření rovněž připouštějí výkon státního dozoru nad stavebními spořitelnami a penzijními společnostmi bez zahájení kontroly podle zákona o kontrole, tedy vyžádání podkladů a informací nezbytných pro objasnění skutečností souvisejících s tímto dozorem od stavební spořitelny nebo penzijní společnosti a jejich kontrolu. Zpráva z důvodu její ucelenosti obsahuje také závěry z takto vykonaného státního dozoru.

1.2 Informační systémy

Ministerstvo spravuje a provozuje pro účely dozoru nad dodržováním podmínek pro poskytování státní podpory stavebního spoření a pro zpracování žádostí o poskytnutí státní podpory a jejího vracení informační systém stavebního spoření. Pro účely výkonu státního dozoru v souvislosti s poskytováním a vracením státního příspěvku doplňkového penzijního spoření, resp. penzijního připojištění, a pro zpracování žádosti o poskytnutí státního příspěvku a zprávy o jeho vracení spravuje a provozuje informační systém doplňkového penzijního spoření.

V informačním systému stavebního spoření se evidují zejména základní identifikační údaje o účastnících stavebního spoření, údaje o uzavřených smlouvách o stavebním spoření, délce trvání doby spoření, o nárocích na státní podporu ve vztahu k právním předpisům platným v době uzavření smlouvy a výši přiznané státní podpory. Obdobně se v informačním systému doplňkového penzijního spoření evidují zejména základní identifikační údaje o účastnících penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření, údaje o uzavřených smlouvách o penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření, délce pojištění, resp. spořicí doby, o nárocích na dávky, výši příspěvku účastníka a přiznaného státního příspěvku.

Ministerstvo je ze zákona oprávněno provádět kontrolu shody údajů vedených v obou informačních systémech s údaji evidovanými v základním registru obyvatel, v informačním systému evidence obyvatel a v informačním systému cizinců;

u penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření navíc v registru pojištěnců vedeném Ústředím Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR a v evidenci České správy sociálního zabezpečení.

2 Kontroly u stavebních spořitelen

2.1 Subjekty kontrol

V roce 2019 působilo na finančním trhu v České republice celkem 5 stavebních spořitelen oprávněných k nabízení a poskytování finančních služeb v oblasti stavebního spoření, které podléhaly kontrole dodržování podmínek pro poskytování státní podpory:

Českomoravská stavební spořitelna, a. s., IČ 49241397;
Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s., IČ 60192852;
Raiffeisen stavební spořitelna a. s., IČ 49241257;
Stavební spořitelna České spořitelny, a. s., IČ 60197609;
Wüstenrot – stavební spořitelna a. s., IČ 47115289.

Ministerstvo v roce 2019 stavebním spořitelnám poukázalo ze státního rozpočtu zálohy státní podpory v celkové výši 3,978 mld. Kč.

2.2 Výsledky kontrol

Provedené kontroly byly zaměřeny na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory stanovených zákonem o stavebním spoření, a to v případech:

- účastníků stavebního spoření (dále v textu této části zprávy jen „účastník“), jejichž smlouvy o stavebním spoření (dále v textu této části zprávy jen „smlouva“) byly předmětem přechodu práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v případě jejich úmrtí, účastníků, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, v situacích, kdy stavební spořitelna nemá dostatek informací k posouzení nároku účastníka na státní podporu;
- účastníků, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, v situacích, kdy stavební spořitelna nemá dostatek informací k posouzení nároku účastníka na státní podporu;
- smluv uzavřených a evidovaných na totožné rodné číslo – tzv. duplicitní smlouvy;
- účastníků, kteří uzavřeli smlouvu o úvěru ze stavebního spoření před uplynutím tzv. vázací doby;
- účastníků, kteří jsou občany Evropské unie s povoleným pobytem na území České republiky nebo jsou cizinci majícími na území České republiky trvalý pobyt.

Výběr a počet konkrétních smluv určených ke kontrole podle shora uvedeného zaměření byl proveden na základě předem stanovených kritérií podle příslušného tématu zaměření kontroly.

Při výkonu kontroly ministerstvo také prověřovalo, jestli stavební spořitelny plní své povinnosti, které jim ukládá § 13 zákona o stavebním spoření, tj. zda kontrolují, zda

účastníkovi trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu a zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi.

2.2.1 Poskytování státní podpory v případě účastníků, jejichž smlouvy byly předmětem přechodu práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření

V tomto případě byla provedena tzv. kontrola od stolu, kdy ministerstvo ke kontrole dodržování podmínek pro poskytování státní podpory využilo údaje, které jsou o účastnících vedeny v informačním systému stavebního spoření provozovaném ministerstvem (dále v textu této části zprávy jen „informační systém ministerstva“), bez zahájení kontroly podle zákona o kontrole. Po vyhodnocení shromážděných podkladů slouží výsledky kontroly jako podklady pro zahájení správního řízení se stavebními spořitelny.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro výplatu státní podpory účastníkům v souvislosti s § 8 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném do 31.12.2013, tj. zda v důsledku úmrtí účastníka nemohlo dojít k poskytnutí státní podpory účastníkům – nabyvatelům práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v rozporu s podmínkami stanovenými v § 10 zákona o stavebním spoření.

Podle § 8 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném do 31.12.2013, v případě úmrtí účastníka přecházejí práva a povinnosti vyplývající ze stavebního spoření na pozůstalého manžela. Není-li pozůstalý manžel, jsou práva a povinnosti vyplývající ze stavebního spoření předmětem dědění, jen dohodnou-li se dědicové v dohodě o vypořádání dědictví, že práva a povinnosti ze stavebního spoření převezme jeden z nich. Od 01.01.2014 platí nová právní úprava, kdy závazek ze smlouvy zaniká úmrtím účastníka a součástí pozůstalosti je pohledávka na výplatu uspořené částky a záloh státní podpory evidovaných na účtu účastníka včetně záloh státní podpory za kalendářní rok, ve kterém účastník zemřel, podle uspořené částky ke dni úmrtí účastníka v tomto kalendářním roce.

Ke kontrole bylo vybráno celkem 123 smluv u všech stavebních spořitel, u nichž byla ministerstvu v roce 2018 podána stavebními spořitelny informace o úmrtí účastníka a přechodu práv a povinností na jiného účastníka. Na kontrolované smlouvy byla poskytnuta státní podpora za celou dobu spoření ve výši 1,4 mil. Kč.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že ve 13 případech z celkového počtu 123 mohlo dojít k připsání státní podpory na účet účastníků, resp. k jejímu vyplacení účastníkům – nabyvatelům práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v rozporu s podmínkami stanovenými v § 10 zákona o stavebním spoření, a to ve výši 16.860 Kč.

V návaznosti na uvedené vyhodnocení byly v 1. čtvrtletí roku 2019 v rámci úkonů předcházejících kontrole shromážděny veškeré doklady vztahující se ke všem smlouvám jednotlivých účastníků ode všech stavebních spořitel. Po vyhodnocení předložených podkladů pak ministerstvo formou Průběžného záznamu o úkonech

předcházejících kontrole (dále v textu této části zprávy jen „Průběžný záznam“) informovalo jednotlivé stavební spořitelny o případech, kdy došlo k připsání státní podpory na účet účastníků, resp. k jejímu vyplacení účastníkům - nabyvatelům práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v rozporu s podmínkami stanovenými v § 10 zákona o stavebním spoření. Na základě informací uvedených v Průběžném záznamu tyto stavební spořitelny ve 2. čtvrtletí roku 2019 vrátily státní podporu v 9 případech ve výši 9.853 Kč. Ve 4 případech stavební spořitelny vrátily státní podporu ve výši 7.007 Kč již na základě vyžádání podkladů k jednotlivým smlouvám.

2.2.2 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, v situacích, kdy stavební spořitelna nemá dostatek informací k posouzení nároku účastníka na státní podporu

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu. Kontrola byla provedena mimo plán kontrol na základě vnějšího podnětu, kterým byl v tomto případě dotaz stavební spořitelny.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory účastníkům podle § 10 zákona o stavebním.

V případech, kdy je státní podpora poskytnuta na dvě nebo více smluv jednoho účastníka, je namístež při kontrole posoudit, zda stavební spořitelna u jednotlivých případů postupovala v souladu s pravidly pro přiznání státní podpory podle § 10 zákona o stavebním spoření a s doloženými dokumenty. V případě, že stavební spořitelna nemohla sama rozhodnout o vrácení státní podpory, rozhoduje o vrácení ministerstvo na základě zjištěných a ověřených skutečností, vyplývajících z identifikačních údajů účastníků.

Ke kontrole bylo vybráno celkem 65 smluv, tj. všechny dotčené smlouvy v rámci dotazů stavebních spořitel, s celkovou výší poskytnuté státní podpory 412 tis. Kč.

Při kontrole bylo na základě shromážděných podkladů a údajů z informačního systému ministerstva posuzováno, zda účastníkům poskytnutá záloha státní podpory za rok 2018 (v některých případech i za jiné roky) přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Pokud bylo zjištěno, že státní podpora byla poskytnuta totožné osobě u dvou i více stavebních spořitel a stavební spořitelna sama nemohla pro nedostatek podkladů rozhodnout o vrácení státní podpory, ministerstvo určilo, ze které smlouvy bude státní podpora vrácena.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- ve 47 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 392.075 Kč;

- v 18 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 19.985 Kč.

V rámci úkonů předcházejících kontrole byly stavební spořitelny seznámeny s vyhodnocením, zda účastníkům poskytnutá záloha státní podpory za rok 2018 (v některých případech i za jiné roky) přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Dotčené stavební spořitelny zálohy státní podpory, které účastníkům nepříslušely, vrátili na základě tohoto vyhodnocení ve všech případech ministerstvu a vzhledem k tomu, že v činnosti stavebních spořitelen nebyly po vyhodnocení zjištěny nedostatky, ministerstvo nepřistoupilo k zahájení kontroly z moci úřední u žádné z nich.

2.2.3 Poskytování státní podpory v případech smluv uzavřených a evidovaných na totožné rodné číslo – tzv. duplicitní smlouvy

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu. Tento postup významně zefektivňuje kontrolní proces a snižuje zátěž kontrolovaných osob.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory účastníkům podle § 10 zákona o stavebním spoření, a to v souvislosti se smlouvami uzavřenými a evidovanými na totožné rodné číslo – tzv. duplicitní smlouvy.

V souladu s § 11 odst. 2 zákona o stavebním spoření nárok na vyplacení zálohy státní podpory uplatňuje souhrnně za všechny účastníky stavební spořitelna písemnou žádostí u ministerstva, a to vždy po uplynutí kalendářního roku. Podle § 10 zákona o stavebním spoření státem poskytovaná záloha státní podpory činí 10 % z uspořené částky v příslušném kalendářním roce, nejvíce však 2.000 Kč. Účastníkovi, který má uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, přísluší státní podpora na ty smlouvy, u kterých o její přiznání požádal. Přitom se postupně poukazují zálohy státní podpory přednostně z uspořených částek u dříve uzavřených smluv, přičemž celkový součet záloh státní podpory ke všem smlouvám účastníka v příslušném kalendářním roce nesmí přesáhnout výše uvedený limit 2.000 Kč.

V případech, kdy je státní podpora poskytnuta na dvě nebo více smluv s totožným rodným číslem za příslušný rok, je na místě při kontrole posoudit, zda stavební spořitelna u jednotlivých případů postupovala v souladu s pravidly pro poskytování státní podpory podle § 10 zákona o stavebním spoření a s doloženými dokumenty. V případě, že stavební spořitelna nemohla pro nedostatek podkladů sama rozhodnout o vrácení státní podpory, rozhoduje o vrácení ministerstvo na základě zjištěných a ověřených skutečností, vyplývajících z identifikačních údajů účastníků.

Ke kontrole bylo ve 3. čtvrtletí roku 2019 vybráno celkem 58 duplicitních smluv, tj. veškeré smlouvy, u nichž byla duplicita zjištěna po zpracování žádostí stavebních

spořitelén o státní podporu za rok 2018 a nebyly prověřovány na základě dotazu stavebních spořitelén, s celkovou výší poskytnuté státní podpory 240.584 Kč. Do konce roku 2019 nebyly úkony předcházející kontrole ukončeny a nejsou tedy předmětem této zprávy.

2.2.4 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří uzavřeli smlouvu o úvěru ze stavebního spoření

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán zahájilo kontrolu z moci úřední.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro výplatu státní podpory účastníkům podle § 12 zákona o stavebním spoření, v příslušném znění a to v souvislosti s ukončením doby spoření uzavřením smlouvy o úvěru ze stavebního spoření, resp. poskytnutím úvěru ze stavebního spoření, před uplynutím tzv. vázací doby.

Podle zákona o stavebním spoření má účastník právo na poskytnutí úvěru ze stavebního spoření na financování bytových potřeb po splnění podmínek tohoto zákona a podmínek stanovených stavební spořitelnou ve všeobecných obchodních podmínkách. Účastník má podle zákona o stavebním spoření také v souvislosti s poskytnutím úvěru ze stavebního spoření nárok na výplatu státní podpory před uplynutím tzv. vázací doby v délce 6 let, avšak jen pokud použije uspořenou částku, úvěrové prostředky a státní podporu na bytové potřeby. Stavební spořitelna však může poskytnout účastníkovi překlenovací úvěr do výše tzv. cílové částky, který slouží k úhradě nákladů na řešení bytových potřeb i v případě, kdy účastník ještě nemá nárok na poskytnutí úvěru ze stavebního spoření.

Ke kontrole bylo v průběhu roku 2018 vybráno 150 smluv, u nichž byla doba spoření ukončena poskytnutím úvěru ze stavebního spoření v roce 2017 s celkovým objemem poskytnuté státní podpory ve výši 1.9 mil. Kč.

V roce 2019 byla dokončena kontrola u 1 stavební spořitelny¹ zahájená v listopadu 2018 u 30 smluv s celkovým objemem poskytnuté státní podpory ve výši 360 tis. Kč, které jsou dále předmětem této zprávy. Výše poskytnutých úvěrů ze stavebního spoření, resp. překlenovacích úvěrů činila 9, 981 mil. Kč.

Kontrolovány byly úvěrové smlouvy a dokumenty doložené účastníky k poskytnutému úvěru (např. stavební povolení, kupní smlouvy, výpisy z katastru nemovitostí, smlouvy o převodu členských práv a povinností, kolaudační rozhodnutí, daňové doklady, žádosti o čerpání úvěru, oznámení o výši čerpaného úvěru, apod.), které jsou nezbytné k doložení účelovosti, a dále doklady potvrzující výši poskytnutého úvěru a jeho čerpání.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

¹ Kontroly u zbylých 4 stavebních spořitelén již byly ukončeny v roce 2018.

- v 1 případě, kdy byl poskytnut úvěr ze stavebního spoření, stavební spořitelna porušila povinnost kontrolovat podle § 13 odst. 2 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném od 01.01.2004, zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi;
- ve 29 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 348.000 Kč;
- v 1 případě byla státní podpora, připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, vyplacena stavební spořitelnou v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 12.000 Kč; v tomto případě stavební spořitelna zároveň porušila povinnost kontrolovat, zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi.

Příslušná stavební spořitelna státní podporu ve výši 12.000 Kč, která účastníkovi nepříslušela, vrátila v průběhu roku 2019 na základě kontrolního zjištění.

V návaznosti na uvedené vyhodnocení ministerstvo dále posoudí možnost zahájení správního řízení, resp. řízení o přestupcích, s dotčenou stavební spořitelnou ve věci porušení povinnosti kontrolovat, zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi.

2.2.5 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří nejsou občany České republiky

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán zahájilo kontrolu z moci úřední.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory účastníkům podle § 10 zákona o stavebním spoření u smluv, které byly uzavřeny účastníky, kteří jsou občany Evropské unie majícími povolený pobyt na území České republiky nebo jsou cizinci majícími na území České republiky trvalý pobyt.

Státní podpora přísluší účastníkovi, pokud jím je fyzická osoba, pouze při splnění podmínek stanovených zákonem o stavebním spoření. Podle § 4 odst. 2 písm. b) zákona o stavebním spoření může státní podporu získat občan Evropské unie, kterému byl vydán průkaz nebo potvrzení o pobytu na území České republiky a přiděleno rodné číslo příslušným orgánem České republiky, nebo podle písm. c) fyzická osoba (pro účely kontroly cizinec) s trvalým pobytem na území České republiky a rodným číslem přiděleným příslušným orgánem České republiky.

Nárok na státní podporu za příslušný kalendářní rok vzniká tehdy, pokud účastník splňoval výše uvedené podmínky, tj. mít přidělené rodné číslo a pobyt, resp. trvalý pobyt na území České republiky, po celý kalendářní rok. Přitom v kalendářním roce, v jehož průběhu byla smlouva uzavřena nebo ukončena, postačí, když účastník splňuje tyto podmínky po dobu existence smlouvy v dotčeném roce.

Při kontrole bylo na základě ověření údajů o účastnících u každé smlouvy vyhodnoceno, zda státní podpora byla poskytnuta v souladu s pravidly pro poskytování státní podpory podle § 10 zákona o stavebním spoření, přičemž byl kladen důraz zejména na prokázání nepřetržitého plnění výše uvedených podmínek po celou dobu existence smlouvy, resp. za období, za něž byla státní podpora poskytnuta.

Ke kontrole bylo v průběhu roku 2019 vybráno 147 smluv, na které byla poskytnuta státní podpora v celkové výši 631 tis. Kč, z nichž byla do konce roku ukončena kontrola 87 smluv u 3 stavebních spořitelen s celkovým objemem poskytnuté státní podpory ve výši 304.264 Kč, které jsou dále předmětem této zprávy.

Při kontrole je posuzován nárok na poskytnutí státní podpory v jednotlivých letech, takže část smluv byla pro účely vyhodnocování „rozdělena“ na základě hodnotících kritérií do více případů (např. když v rámci jedné smlouvy má účastník nárok na připsání státní podpory pouze za některé roky). Počet jednotlivých případů je tedy vyšší než počet kontrolovaných smluv.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- v 73 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 286.075 Kč;
- ve 22 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 18.189 Kč.

Ve všech 22 případech, kdy účastníkovi státní podpora nepříslušela, stavební spořitelny státní podporu v roce 2019 vrátily na základě kontrolního zjištění.

2.2.6 Shrnutí kontrol ve stavebních spořitelnách

V roce 2019 provedlo ministerstvo kontroly u všech stavebních spořitelen. Bylo zkontrolováno celkem 305 smluv, na které byla vyplacena státní podpora v celkové výši 2.483. 793 Kč.

Na základě kontrol provedených podle zákona o kontrole (body 2.2.2, 2.2.4 a 2.2.5) a tzv. kontroly od stolu (bod 2.2.1) byla stavebními spořitelny vrácena státní podpora u 50 smluv (tj. 16,4 % z kontrolovaných případů, v nichž byly zjištěny nedostatky) ve výši 60.027 Kč.

Z toho v 18 případech byla státní podpora ve výši 19.985 Kč vyplacena stavebními spořitelny v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření na dvě nebo více smluv jednoho účastníka u různých stavebních spořitelen, kdy na základě neúplných či rozporných údajů o účastníkovi stavební spořitelny nemohly samy rozhodnout o vrácení státní podpory a o vrácení rozhoduje ministerstvo na základě zjištěných a ověřených skutečností, vyplývajících z identifikačních údajů účastníků. Ve 22 případech byla státní podpora ve výši 18.189 Kč poskytnuta účastníkům v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, když účastníci, kteří nejsou

občany České republiky, nesplnili podmínky zákona o stavebním spoření, zejména v souvislosti s jejich pobytem na území České republiky, a v 1 případě byla státní podpora ve výši 12.000 Kč, připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, vyplacena stavební spořitelnou v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, když uspořené částka, peněžní prostředky z úvěru ze stavebního spoření a státní podpora nebyly použity v celé výši na bytové potřeby. V 9 případech pak byla vrácena státní podpora ve výši 9.853 Kč na základě informací uvedených v Průběžném záznamu (viz bod 2.2.1).

2.2.6.1 Postihy za zjištěné nedostatky

Pokud ministerstvo při kontrole zjistí, že stavební spořitelna porušila povinnost kontrolovat podmínky pro přiznání státní podpory účastníkům, a v důsledku toho dojde k neoprávněnému připsání státní podpory, je oprávněno podle § 16a ve spojení s § 16b zákona o stavebním spoření uložit stavební spořitelně pokutu do výše 20 mil. Kč.

V 1 případě (bod 2.2.4) bylo zjištěno, že stavební spořitelna porušila povinnost kontrolovat, zda účastníkovi trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu, a zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi. Zahájení případného správního řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokuty bude předmětem dalšího postupu ministerstva.

V souvislosti s výsledky tzv. kontroly od stolu (bod 2.2.1) v roce 2019 nebylo se stavebními spořitelkami zahájeno správní řízení ve věci zjištění, zda nedošlo k připsání státní podpory na účet účastníků, resp. k jejímu vyplacení účastníkům – nabyvatelům práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v rozporu s podmínkami stanovenými v § 10 zákona o stavebním spoření, protože stavební spořitelny vrátily dotčené částky státní podpory již na základě informací uvedených v Průběžném záznamu.

Přehled výsledků kontrol je uveden v následující tabulce (v Kč):

Předmět kontroly	Přechod práv a povinností	Nárok na státní podporu	Úvěry ze stavebního spoření	Občané EU a cizinci	Celkem
Část zprávy	2.2.1	2.2.2	2.2.4	2.2.5	
Částka kontrolované státní podpory	1 407 055	412 060	360 000	304 264	2 483 379
Počet kontrolovaných smluv	123	65	30	87*	305
Státní podpora vyplacená v souladu se zákonem	1 397 202	392 075	348 000	286 075	2 423 352
Počet případů	114	47	29	73*	263
Státní podpora k vrácení	9 853	19 985	12 000	18 189	60 027
Počet případů	9	18	1	22*	50
Vrácená státní podpora	9 853	19 985	12 000	18 189	60 027
Počet případů	9	18	1	22	50

* Počet jednotlivých případů je vyšší než počet kontrolovaných smluv, protože část smluv byla pro účely vyhodnocování „rozdělena“ na základě hodnotících kritérií do více případů.

3 Kontroly u penzijních společností

3.1 Subjekty kontrol

V roce 2019 působilo na finančním trhu v České republice celkem 8 penzijních společností oprávněných k nabízení a poskytování finančních služeb v oblasti doplňkového penzijního spoření a penzijního připojištění:

Allianz penzijní společnost, a.s., IČ 25612603;
AXA penzijní společnost a.s., IČ 61859818;
Conseq penzijní společnost, a.s., IČ 27916430;
Česká spořitelna – penzijní společnost, a.s., IČ 61672033;
ČSOB Penzijní společnost, a. s., člen skupiny ČSOB, IČ 61859265;
KB Penzijní společnost, a.s., IČ 61860018;
NN Penzijní společnost, a.s., IČ 63078074;
Penzijní společnost České pojišťovny, a.s., IČ 61858692.

Ministerstvo v roce 2019 penzijním společností poukázalo ze státního rozpočtu částky státního příspěvku ve prospěch účastníků penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření v celkové výši 7,254 mld. Kč (z toho na podporu penzijního připojištění 5,25 mld. Kč).

3.2 Výsledky kontrol

Provedené kontroly byly zaměřeny na dodržování povinností stanovených zákonem o doplňkovém penzijním spoření, resp. zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o penzijním připojištění“), v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku, a to v případech:

- dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku;
- dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek;
- plnění podmínek nároku na poskytování státního příspěvku.

Výběr kontrolovaných případů vycházel z podkladů, které má ministerstvo k dispozici z informačního systému doplňkového penzijního spoření (dále v textu této části zprávy jen „informační systém ministerstva“). Výběr byl zaměřen na případy, ve kterých informační systém ministerstva na základě údajů předaných penzijními společnostmi ministerstvu indikoval možné pochybení penzijní společnosti zejména při vrácení státního příspěvku, nebo penzijní společnosti předaly do informačního systému ministerstva informaci o aktivní účasti účastníka penzijního připojištění příp. doplňkového penzijního spoření (dále v textu této části zprávy jen „účastník“) v důchodovém pojištění, nebo o obnově či zneplatnění ukončení penzijního připojištění příp. doplňkového penzijního spoření.

3.2.1 Dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán zahájilo kontrolu z moci úřední.

Kontrola byla zaměřena na dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku podle zákona o penzijním připojištění, resp. podle zákona o doplňkovém penzijním spoření. Ve všech zkontrolovaných případech bylo zároveň prověřováno, zda penzijní společnosti nebyl státní příspěvek poukázán neoprávněně.

Penzijní společnost je povinna vrátit ministerstvu částky státního příspěvku v případech a lhůtách podle § 18 zákona o doplňkovém penzijním spoření, nebo podle § 30 zákona o penzijním připojištění, pokud nebyl poukázán státní příspěvek použit ve prospěch účastníků penzijního připojištění, popř. dalších osob, jejichž nárok vyplývá z uvedených zákonů, nebo pokud zjistila, že jí byly částky státního příspěvku poukázány neoprávněně. Jestliže je penzijní společnost v prodlení s plněním povinnosti vrátit státní příspěvek, je povinna platit penále ve výši 1 ‰ z částky státního příspěvku za každý den prodlení, a to nejvýše do částky rovné částce státního příspěvku, ze které je počítáno.

Celkem bylo ke kontrole v průběhu roku 2019 vybráno 1.316 smluv o penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření (dále v textu této části zprávy jen „smlouva“), u kterých ministerstvo na základě údajů ze žádostí penzijních společností o poskytnutí státního příspěvku a zpráv o vrácení státního příspěvku podaných v průběhu let 2016 až 2018 prověřovalo, zda penzijní společnosti vrátily státní příspěvky v zákonné lhůtě.

Z kontrol zahájených v roce 2019 byly do konce roku 2019 ukončeny kontroly u 3 penzijních společností, u kterých bylo ke kontrole vybráno 326 smluv s celkovým objemem poskytnutých státních příspěvků 3,3 mil. Kč a které jsou předmětem této zprávy.

Celkem byly do konce roku 2019 dokončeny kontroly 887 smluv (tj. včetně kontroly zahájené v roce 2018) s celkovým objemem poskytnutých státních příspěvků 6,8 mil. Kč. V roce 2019 byla zahájena kontrola dalších 990 smluv, která nebyla k závěru roku dokončena a není tedy předmětem této zprávy.

Vzhledem k tomu, že část smluv byla pro účely vyhodnocování „rozdělena“ na základě hodnotících kritérií do více případů (např. když v rámci jedné smlouvy část státního příspěvku byla vrácena ve lhůtě a část po lhůtě), je počet jednotlivých případů v případě této kontroly vyšší než počet kontrolovaných smluv.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- ve 108 případech byl státní příspěvek vrácen penzijními společnostmi v zákonné lhůtě, a to ve výši 375.719 Kč;
- v 859 případech byl státní příspěvek vrácen penzijními společnostmi po marném uplynutí zákonné lhůty, a to ve výši 5.942.791 Kč;

- ve 3 případech bylo až v průběhu kontroly zjištěno, že státní příspěvek v celkové výši 4.095 Kč, který byl penzijními společnostmi vyžádán neoprávněně, nebyl ministerstvu vrácen před zahájením kontroly;
- v 74 případech nebyly splněny podmínky nároku na státní příspěvek a penzijní společnosti požádaly o státní příspěvek ve výši 179.570 Kč v rozporu se zákonem.

Ve většině případů, kdy penzijním společností vznikla povinnost vrátit státní příspěvek, byl státní příspěvek vrácen před zahájením kontroly ministerstvu. Pouze ve 3 výše uvedených případech penzijní společnosti vrátily dotčený státní příspěvek po marném uplynutí zákonné lhůty až na základě závěrů uvedených v protokolu o kontrole.

Na základě závěrů kontrol bude penzijním společností, které byly v prodlení s plněním povinnosti vrátit státní příspěvek v příslušné zákonné lhůtě, stanoveno ministerstvem penále ve výši 1 ‰ z částky státního příspěvku za každý den prodlení.

3.2.2 Dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek

Při výkonu státního dozoru bylo postupováno podle § 156 zákona o doplňkovém penzijním spoření, kdy tento zákon připouští výkon státního dozoru nad penzijními společnostmi bez zahájení kontroly podle zákona o kontrole a umožňuje vyžádání podkladů a informací nezbytných pro objasnění skutečností souvisejících s tímto dozorem od penzijní společnosti a jejich kontrolu.

Státní dozor byl zaměřen na dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek v případech, kdy podle údajů evidovaných v informačním systému ministerstva nebyly státní příspěvky použity ve prospěch účastníků penzijního připojištění nebo doplňkového penzijního spoření, popř. dalších osob, jejichž nárok vyplývá ze zákona o penzijním připojištění, resp. ze zákona o doplňkovém penzijním spoření, a měly být vráceny penzijní společností ministerstvu.

Penzijní společnost je povinna vrátit ministerstvu částky státního příspěvku v případech a lhůtách podle § 18 zákona o doplňkovém penzijním spoření, nebo podle § 30 zákona o penzijním připojištění, pokud nebyl poukázán státní příspěvek použit ve prospěch účastníků penzijního připojištění nebo doplňkového penzijního spoření, popř. dalších osob, jejichž nárok vyplývá z uvedených zákonů, nebo pokud zjistila, že jí byly částky státního příspěvku poukázány neoprávněně.

Ke kontrole bylo v rámci státního dozoru vybráno celkem 184 smluv u všech penzijních společností, u kterých ministerstvo na základě údajů penzijních společností ze žádostí o poskytnutí státního příspěvku a zpráv o vracení státního příspěvku evidovaných v informačním systému ministerstva prověřovalo, zda penzijním společností vznikla povinnost vrátit státní příspěvky. Celkový objem poskytnutých státních příspěvků v kontrolovaných případech činil 1,8 mil. Kč.

Kontrola zahájená v roce 2019 byla ke konci roku 2019 dosud ukončena u 171 smluv a ve 13 případech byl ministerstvem penzijním společností doporučen další postup

s cílem sjednotit údaje uvedené v informačním systému ministerstva s doloženým právním stavem.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů podle stavu ke konci roku 2019, tj. v rámci období, které je předmětem této zprávy, bylo zjištěno, že:

- ve 37 případech penzijním společnostem vznikla povinnost vrátit státní příspěvek; státní příspěvek byl penzijními společnostmi vrácen po marném uplynutí zákonné lhůty, a to ve výši 205.969 Kč;
- ve 125 případech penzijním společnostem nevznikla povinnost vrátit státní příspěvek, který byl převeden ve výši 1.391.297 Kč jako součást prostředků účastníka do jiné penzijní společnosti;
- ve 4 případech se jednalo o nápravu právního stavu penzijních připojištění po reklamacích účastníků; v těchto případech penzijním společnostem nevznikla povinnost vrátit státní příspěvek ve výši 45.470 Kč;
- v 5 případech penzijním společnostem nevznikla povinnost vrátit státní příspěvek, který byl vyplacen ve výši 64.305 Kč jako součást dávky penzijního připojištění.

Ve všech případech, kdy penzijním společnostem vznikla povinnost vrátit státní příspěvek, byl státní příspěvek vrácen v průběhu kontroly ministerstvu.

Na základě závěrů vykonaného státního dozoru budou s penzijními společnostmi, u kterých bylo zjištěno porušení jejich povinností stanovených zákonem o doplňkovém penzijním spoření v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku, zahájeny kontroly podle zákona o kontrole.

3.2.3 Plnění podmínek nároku na poskytování státního příspěvku

Při výkonu státního dozoru bylo postupováno podle § 156 zákona o doplňkovém penzijním spoření, kdy tento zákon připouští výkon státního dozoru nad penzijními společnostmi bez zahájení kontroly podle zákona o kontrole a umožňuje vyžádání podkladů a informací nezbytných pro objasnění skutečností souvisejících s tímto dozorem od penzijní společnosti a jejich kontrolu.

Vzhledem k závažnosti kontrolované problematiky probíhaly v průběhu roku 2019 dvě kontrolní akce zaměřené na plnění podmínek nároku na poskytování státního příspěvku.

3.2.3.1 Kontrola smluv účastníků s účastí pouze na důchodovém pojištění

Podle § 2 zákona o penzijním připojištění může být účastníkem penzijního připojištění fyzická osoba starší 18 let s trvalým pobytem na území České republiky, nebo s bydlištěm na území jiného členského státu Evropské unie, pokud je účastna důchodového pojištění nebo je poživatelem důchodu z českého důchodového pojištění nebo je účastna veřejného zdravotního pojištění v České republice.

Podle § 2 zákona o doplňkovém penzijním spoření může být účastníkem doplňkového penzijního spoření fyzická osoba, přičemž nárok na státní příspěvek má účastník, který má trvalý pobyt na území České republiky nebo má bydliště na území členského státu Evropské unie, a je účasten českého důchodového pojištění nebo je poživitelem důchodu z tohoto důchodového pojištění nebo je účasten veřejného zdravotního pojištění v České republice.

Státní příspěvek náleží účastníkovi za kalendářní měsíc, ve kterém zaplatil příspěvek včas, tj. byl do konce tohoto kalendářního měsíce připsán na účet penzijní společnosti u jejího depozitáře.

Státní dozor byl zaměřen na dodržování povinností stanovených zákonem o penzijním připojištění, resp. zákonem o doplňkovém penzijním spoření, v případech smluv, u kterých penzijní společnosti předaly ministerstvu informaci o účasti účastníka pouze na důchodovém pojištění a existenci bydliště na území členského státu Evropské unie. Za oprávněnost účastníka být v systému penzijního připojištění nebo oprávněnost nárokování státního příspěvku v doplňkovém penzijním spoření ručí v těchto případech dokladem o účasti v důchodovém pojištění penzijní společnost.

Ke kontrole bylo v průběhu roku 2019 vybráno celkem 86 smluv, tj. všechny případy, u kterých penzijní společnosti předaly do informačního systému ministerstva informace o účasti účastníka pouze na důchodovém pojištění. Do konce roku 2019 byla ukončena kontrola 58 případů u 6 penzijních společností s celkovým objemem poskytnutých státních příspěvků 741.990 Kč, jejichž vyhodnocení je předmětem této zprávy.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- ve 23 případech s celkovým objemem poskytnutého státního příspěvku 343.010 Kč penzijní společnosti doložily, že se účastníci přihlásili k dobrovolné účasti v důchodovém pojištění;
- ve 32 případech s celkovým objemem poskytnutého státního příspěvku 342.430 Kč penzijní společnosti doložily, že se jedná o účastníky, kteří mají, popřípadě měli, bydliště na území jiného členského státu Evropské unie a jsou, popřípadě byli, poživiteli důchodu z důchodového pojištění;
- ve 3 případech s celkovým objemem poskytnutého státního příspěvku ve výši 55.860 Kč penzijní společnosti neprokázali, že se účastníci přihlásili k dobrovolné účasti v důchodovém pojištění a penzijní společnosti tak předaly ministerstvu informaci o aktivní účasti účastníka v důchodovém pojištění chybně;
- v 1 případě bylo v průběhu kontroly z předložených podkladů a informací zjištěno, že účastník nezaplatil za 3 měsíce žádné příspěvky, a tak byly státní příspěvky ve výši 690 Kč nárokovány neoprávněně.

Na základě provedené kontroly penzijní společnosti ve 14 případech zrušily stávající způsob identifikace účastníka tak, aby docházelo k automatickému prověřování účastníka v příslušných registrech, a to zejména z toho důvodu, že od roku 2013 jsou účastníci s bydlištěm na území členského státu Evropské unie a pasivní účastí

v důchodovém pojištění České republiky (tedy poživatelé důchodu) prověřování v registru České správy sociálního zabezpečení.

Ve všech případech, kdy penzijním společností vznikla povinnost vrátit státní příspěvek v celkové výši 56.550 Kč, byl státní příspěvek vrácen na základě výkonu státního dozoru.

3.2.3.2 Kontrola obnov penzijních připojištění a doplňkových penzijních spoření

Kontrola byla zaměřena na oprávněnost obnov penzijních připojištění příp. doplňkových penzijních spoření v informačním systému ministerstva poté, co původně byla do informačního systému ministerstva předána informace o jejich přerušení nebo ukončení.

Využití možnosti obnovit penzijní připojištění či doplňkové penzijní spoření, příp. zneplatnit jeho ukončení lze poté, co:

- účastník požádá o ukončení přerušení penzijního připojištění přerušeného podle § 19 odst. 2 zákona o penzijním připojištění;
- účastník požádá o ukončení přerušení doplňkového penzijního spoření přerušeného podle § 11 odst. 3 a 4 zákona o doplňkovém penzijním spoření;
- účastník požádá ve výpovědní lhůtě o zrušení své výpovědi smlouvy podané podle § 17 odst. 1 zákona o penzijním připojištění, příp. § 6 odst. 1 zákona o doplňkovém penzijním spoření, a penzijní společnost jeho žádost akceptuje;
- penzijní připojištění podle výsledků prověření údajů o účastníkovi ve smyslu § 45a odst. 4, 5 a 6 zákona o penzijním připojištění zaniklo, přičemž údaje o účastníkovi byly následně příslušnými orgány opraveny, popř. doplněny a vyplývá z nich, že účastník splňuje podmínky být účastníkem penzijního připojištění stanovené § 2 zákona o penzijním připojištění;
- informace o zániku byla do informačního systému ministerstva předána chybně.

Ke kontrole bylo v průběhu roku 2019 vybráno celkem 140 smluv, u kterých penzijní společnosti předaly do informačního systému ministerstva informace o obnovení penzijního připojištění nebo doplňkového penzijního spoření, příp. zneplatnění jeho ukončení. Do konce roku 2019 byla ukončena kontrola 33 případů u 2 penzijních společností s celkovým objemem poskytnutých státních příspěvků 654.079 Kč, jejichž vyhodnocení je předmětem této zprávy.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- ve 32 případech s celkovým objemem poskytnutého státního příspěvku 642.764 Kč penzijní společnosti doložily, že obnovily penzijní připojištění v souladu se žádostmi účastníků o přerušení a následnými žádostmi o ukončení přerušení;
- v 1 případě s poskytnutým státním příspěvkem ve výši 3.690 Kč penzijní společnost doložila, že výpověď smlouvy byla odvolána v průběhu výpovědní doby;

- v 1 případě bylo kontrolou zjištěno, že státní příspěvek ve výši 7.625 Kč, byl penzijní společností vyžádán neoprávněně, protože penzijní společnost předala do informačního systému nepravdivou informaci o opakovaném sjednání výsluhové penze.

Na základě výkonu dozoru penzijní společnost vrátila neoprávněně vyžádaný státní příspěvek ve výši 7.625 Kč.

3.2.4 Shrnutí kontrol v penzijních společnostech

V roce 2019 ministerstvo uskutečnilo, resp. zahájilo, kontroly (včetně státního dozoru) u všech penzijních společností. Zkontrolováno bylo celkem 1.149 smluv o penzijním připojištění, resp. doplňkovém penzijním spoření, na které byl vyplacen státní příspěvek v celkové výši 9.931.507 Kč.

Na základě provedených kontrol podle zákona o kontrole (body 3.2.1) a výkonu dozoru (bod 3.2.2, 3.2.3.1 a 3.2.3.2.) byl vrácen státní příspěvek v 45 případech ve výši 274.239 Kč (2,8 % z částky kontrolovaného státního příspěvku).

Nedostatky byly zjištěny u 907 smluv (79 % z kontrolovaných smluv). Z toho v případech, kdy bylo kontrolováno dodržování lhůt pro vrácení státního příspěvku (bod 3.2.1), byl státní příspěvek ve výši 5.946.886 Kč v 862 případech vrácen penzijními společnostmi po uplynutí zákonné lhůty a v 74 případech byl státní příspěvek ve výši 179.570 Kč poukázán penzijní společnosti neoprávněně. U kontroly dodržování povinnosti vrátit státní příspěvek (bod 3.2.2) byl státní příspěvek v 37 případech ve výši 205.969 Kč vrácen penzijními společnostmi po uplynutí zákonné lhůty v průběhu kontroly. V případě kontroly účastníků, u kterých penzijní společnosti předaly do informačního systému ministerstva informaci o jejich účasti pouze na důchodovém pojištění (bod 3.2.3.1), byl vrácen státní příspěvek ve 4 případech ve výši 56.550 Kč, a v případě kontroly obnov penzijních připojištění (bod 3.2.3.2) byl v 1 případě vrácen státní příspěvek ve výši 7.625 Kč.

3.2.4.1 Postihy za zjištěné nedostatky

Ministerstvo stanoví penzijní společnosti podle § 157 zákona o doplňkovém penzijním spoření ve správním řízení svým rozhodnutím penále ve výši 1 ‰ za každý den prodlení z neoprávněně poukázané částky státního příspěvku nebo z částek státního příspěvku, které nebyly penzijní společností použity ve prospěch účastníků penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, a nebyly v zákonném termínu vráceny ministerstvu. Penále lze stanovit nejvýše do částky státního příspěvku, ze které je počítáno, a zároveň pokud by vypočtená částka penále byla nižší než 500 Kč, ministerstvo penále nestanoví.

Pokud penzijní společnost poruší jiné povinnosti podléhající státnímu dozoru ministerstva a takové porušení naplní skutkovou podstatu správního deliktu, resp. přestupku, ministerstvo uloží penzijní společnosti podle § 160 zákona o doplňkovém penzijním spoření pokutu do 20 mil. Kč.

Zahájení správních řízení ve věci uložení penále za pozdní vrácení státního příspěvku, popř. správních řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokuty za správní delikt, resp. přestupek, kterého se penzijní společnosti mohly dopustit tím, že nevrátily státní příspěvek ve stanovených lhůtách nebo nevyplácí, resp. nevyplatily, dávky v souladu se zákonem o doplňkovém penzijním spoření, bude předmětem dalšího postupu ministerstva.

Přehled výsledků kontrol je uveden v následující tabulce (v Kč):

Předmět kontroly	Dodržování lhůt pro vrácení státního příspěvku	Dodržování povinnosti vrátit státní příspěvek	Nárok na státní příspěvek		Celkem
			Účastníci s účastí pouze na důchodovém pojištění	Obnovené smlouvy	
Část zprávy	3.2.1	3.2.2	3.2.3.1	3.2.3.2	
Částka kontrolovaného státního příspěvku	6 828 397	1 707 041	741 990	654 079	9 931 507
Počet kontrolovaných smluv	887*	171	58*	33*	1 149
Státní příspěvek vyplacený v souladu se zákonem	505 792	1 501 072	685 440	646 454	3 253 820
Počet případů	45*	134	55*	33*	257
Státní příspěvek k vrácení	4 095**	205 969	56 550	7 625	274 239
Počet případů	3*	37	4*	1*	45
Vrácený státní příspěvek	6 322 605***	205 969	56 550	7 625	6 592 749
Počet případů	970*	37	4	1	1 009

* Počet jednotlivých případů je vyšší než počet kontrolovaných smluv, protože část smluv byla pro účely vyhodnocování „rozdělena“ na základě hodnotících kritérií do více případů.

** Částky státního příspěvku vyžádané penzijními společnostmi neoprávněně, které nebyly vráceny ministerstvu před zahájením kontroly.

*** Mimo výše uvedený státní příspěvek ve výši 4.095 Kč, ve všech případech, kdy penzijním společnostem vznikla povinnost vrátit státní příspěvek, byl státní příspěvek vrácen ministerstvu před zahájením kontroly.

4 Správní řízení

Jak již bylo uvedeno v předchozích částech věnovaných postihům za zjištěné nedostatky, ministerstvo, pokud zjištěné nedostatky naplní skutkovou podstatu správního deliktu, resp. přestupku, uloží stavebním spořitelnám nebo penzijním společnostem pokutu. Při určení její výměry ministerstvo přihlédne k závažnosti správního deliktu, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům a k okolnostem, za nichž byl správní delikt spáchán; u přestupku se musí jednat o společensky škodlivý protiprávní čin.

Pokud se nejedná o správní delikty, resp. přestupky, tak ministerstvo podle § 16 zákona o stavebním spoření v případě porušení podmínek stanovených tímto zákonem uloží stavební spořitelně vrátit část, případně celkovou částku vyplacené státní podpory, přičemž částku státní podpory uloženou k vrácení do státního rozpočtu vybírá a vymáhá ministerstvo.

Dále může ministerstvo podle § 157 zákona o doplňkovém penzijním spoření penzijní společnosti, která porušila tento zákon v souvislosti s poskytováním nebo vrácením státního příspěvku, uložit ve správním řízení opatření k nápravě zjištěného nedostatku odpovídající povaze porušení a jeho závažnosti. Ministerstvo je také oprávněno stanovit penzijní společnosti, jak již bylo uvedeno, ve správním řízení svým rozhodnutím penále a může také uložit penzijní společnosti pořádkovou pokutu do 5 mil. Kč za nesplnění povinností souvisejících s výkonem dozoru (např. za neposkytnutí potřebné součinnosti).

4.1 Správní řízení se stavebními spořitelny

Ministerstvo v roce 2019 se stavebními spořitelny nevedlo žádné správní řízení ve věci možného porušení povinností stanovených zákonem o stavebním spoření. Vrácení státní podpory, připsané na účty účastníků stavebního spoření, případně vyplacené účastníkům stavebního spoření, v rozporu s podmínkami stanovenými zákonem o stavebním spoření bylo dosaženo za využití jiných nástrojů, jimiž ministerstvo v rámci výkonu dozoru disponuje.

V souvislosti s výsledky kontrol stavebních spořitelny provedených v roce 2019 podle zákona o kontrole budou po posouzení závažnosti správního deliktu, resp. přestupku, případná správní řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokut za správní delikty, resp. přestupky, předmětem dalšího postupu ministerstva.

4.2 Správní řízení s penzijními společnostmi

V roce 2019 ministerstvo v návaznosti na kontroly, které byly provedeny u penzijních společnostech, vydáním příkazů stanovilo penzijním společnostem povinnost platit penále za prodlení s plněním povinnosti vrátit státní příspěvek v příslušné zákonné lhůtě v celkové výši 256.649,48 Kč.

V souvislosti s výsledky kontrol penzijních společností ukončených v roce 2019 budou po posouzení závažnosti správního deliktu, resp. přestupku, případná správní řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokut za správní delikty, resp. přestupky, předmětem dalšího postupu ministerstva. Zároveň jsou postupně v průběhu roku 2020 ministerstvem zahajována další správní řízení s penzijními společnostmi ve věci uložení penále za nedodržení zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku.

5 Závěr

Kontroly (včetně výkonu státního dozoru u stavebních spořitel a penzijních společností) provedené v roce 2019 u stavebních spořitel a penzijních společností byly ministerstvem v rámci jeho působnosti zaměřeny na dodržování povinností kontrolovaných osob v souvislosti s poskytováním státní podpory stavebního spoření a státního příspěvku penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, které jsou poskytovány na podporu těchto produktů ze státního rozpočtu. Kontroly byly cíleně² zaměřeny na oblasti s potenciálně nejvyšší možností vzniku rizika, kdy by státní podpora a státní příspěvky mohly být použity v rozporu s účelem stanoveným příslušnými zákony nebo byly kontrolovaným osobám vyplaceny neoprávněně a měly být vráceny ministerstvu. Tím je současně dosahováno i preventivního účinku kontrol, když kontrolované osoby na základě kontrolních závěrů přijímají konkrétní opatření k nápravě zjištěných nedostatků, což se následně projeví nejen v kontrolovaných případech, ale i v dalších obdobných případech přímo nesouvisejících s danou kontrolou.

Výsledky kontrol provedených v roce 2019 u stavebních spořitel v případech, kdy nebyla státní podpora poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, neprokázaly systematické pochybení u některé ze stavebních spořitel, které by vedlo k zásadnímu porušování povinností, které jsou jim stanoveny zákonem o stavebním spoření.

Provedené vyhodnocení výsledků jednotlivých kontrol odhalilo zejména pochybení stavebních spořitel plynoucí převážně z faktu, že ne vždy mají stavební spořitelny dostatek informací, aby mohly beze zbytku dostát svým zákonným povinnostem (např. z důvodu neznalosti údajů podléhajících bankovnímu tajemství, popř. ochraně osobních údajů, o dalších smlouvách o stavebním spoření účastníka stavebního spoření), příp. z nedostatečného nastavení jejich informačních systémů (zejména v souvislosti s kontrolou, zda účastníkovi, který není občan České republiky, trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu).

U penzijních společností výsledky kontrol v případech, kdy penzijní společnosti nedodržely své povinnosti stanovené v zákoně o doplňkovém penzijním spoření v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku, případně předaly do informačního systému doplňkového penzijního spoření informace v rozporu s relevantním ustanovením zákona o penzijním připojištění, neprokázaly systematické pochybení u některé z penzijních společností, které by vedlo k zásadnímu porušování povinností, které jsou jim stanoveny zákonem o doplňkovém penzijním spoření, resp. zákonem o penzijním připojištění.

Provedené vyhodnocení výsledků jednotlivých kontrol odhalilo u některých penzijních společností porušení jejich povinností plynoucí zejména (jak penzijní společnosti uváděly ve svých zprávách o odstranění zjištěných nedostatků) z důvodů

² Ministerstvo využívá analytickou metodu vytěžování dat obsažených v informačních systémech stavebního spoření a doplňkového penzijního spoření s cílem získat potenciálně užitečné údaje a informace k provedení kontrol (tzv. data mining).

nedostatečného nastavení jejich vlastních informačních systémů. To se projevilo zejména v případech kontroly dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku a kontroly dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek. Další pochybení penzijních společností v ostatních případech jdou zejména na vrub osobních chyb jednotlivců nebo opět faktu, že ne vždy mají penzijní společnosti dostatek informací (s ohledem na bankovní tajemství, popř. ochranu osobních údajů), aby mohly beze zbytku dostát svým zákonným povinnostem.

Výše uvedenému nasvědčuje i relativně vysoké procento zjištěných nedostatků u penzijních společností, byť částečný vliv má i cílený výběr kontrolovaných případů.

Výsledky provedených kontrol byly ministerstvem využity k úpravě nastavení informačních systémů stavebního spoření a doplňkového penzijního spoření a dále budou využity pro zpracování návrhů potřebných legislativních změn a zohledněny v metodice výkonu dozoru u stavebních spořitelů a u penzijních společností s cílem zajišťovat co nejlepší správu státem poskytované státní podpory stavebního spoření a státního příspěvku penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření.

Stavebním spořitelům a penzijním společnostem by výsledky kontrol měly sloužit zejména jako zpětná vazba ke zlepšování dodržování povinností, které jim ukládá zákon o stavebním spoření, resp. zákon o doplňkovém penzijním spoření a zákon o penzijním připojištění.